

ปฏิรูปการเมืองเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม

ฉลาดชาย รมิตานนท์
ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การปฏิรูปการเมืองที่กำลังดำเนินอยู่ในขณะนี้คือความพยายามครั้งสำคัญอีกครั้งหนึ่งของพลังประชาธิปไตยในสังคมไทย และย่อมเป็นที่แน่นอนว่าการปฏิรูปการเมืองครั้งนี้ คงประสบกับอุปสรรคขวากหนามมากมาย ด้วยว่าเป็นความพยายามที่จะปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจในสังคมโดยสันติวิธี และข้อสำคัญคือ เป็นการปรับเปลี่ยนที่ต้องอาศัยกลไกของโครงสร้างอำนาจเก่า ซึ่งไม่มีความต้องการที่จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พลังอำนาจเดิมต้องสูญเสียอำนาจไป แม้ว่าการสูญเสียนั้นจะหมายความว่าความถึงการคืนอำนาจให้กับประชาชนหรือ “ประชาธิปไตย” ก็ตามที

ด้วยเหตุนี้เราจะเห็นได้ว่าหลักการสำคัญ ๆ ของการปฏิรูปการเมือง เช่น หลักการ การกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นและการให้ประชาชนมีอำนาจในการเลือกสรรนักการเมืองมากขึ้น (เช่น นายกรัฐมนตรี วุฒิสมาชิก มาจากการเลือกตั้งโดยตรง) ก็ดี การแบ่งอำนาจอธิปไตยทั้งสามให้ขาดออกจากกันอย่างชัดเจนในทางปฏิบัติ เพื่อป้องกันการรวบอำนาจของคนบางกลุ่ม (เช่น รัฐมนตรีต้องลาออกจาก ส.ส. อบต. ต้องเป็นอิสระจากข้าราชการประจำ อำนาจตุลาการต้องไม่ถูกผูกขาด ต้องโปร่งใส และมีกลไกที่หลากหลายในการให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชน ตุลาการคดีอาญาทางการเมืองต้องเป็นอิสระจากศาลฎีกา) ก็ดี การมีกลไกตรวจสอบอำนาจรัฐ (เช่น องค์กรกลางอิสระต่าง ๆ โดยเฉพาะองค์กรคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เสรีภาพของสื่อมวลชน) ก็ดี และหลักการที่ว่าด้วย อำนาจในการจัดการทรัพยากรเป็นของชุมชน ก็ดี เหล่านี้ถูกปฏิเสธโดยโครงสร้างอำนาจเก่าที่ไม่เป็นประชาธิปไตย ไม่โปร่งใส และผูกฉ้อผลประโยชน์มาโดยตลอด

เพราะฉะนั้นก็คงไม่ต้องสงสัยว่าการปฏิรูปการเมืองเพื่อให้เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น คงจะไม่สิ้นสุดในระยะเวลาใกล้นี้ แต่คงจะต้องดำเนินต่อไปตราบใดที่ปัญหายังคงมีอยู่

อย่างไรก็ตามปัญหาจะยังคงมีอยู่ต่อไปอย่างปราศจากข้อสงสัย ด้วยว่าการปฏิรูปการเมืองของเราวางอยู่บนหลักการ “ประชาธิปไตยเสรีนิยม” สิ่งที่เรา กำลังพยายามทำกัน

อยู่คือ ปฏิรูปให้โครงสร้างการเมือง**มีความเป็นประชาธิปไตย** แต่เท่านั้นยังไม่พอปัญหาที่ยังไม่ได้แก้หรือไม่ได้คิดแก้กันอย่างจริงจังอีกส่วนหนึ่งคือ **ความเป็นเสรีนิยม** ของโครงสร้างเศรษฐกิจ

เสรีนิยมหรืออีกชื่อหนึ่งที่เรียกขานกันคือ **“ทุนนิยม”** นั้น ทำให้เกิดประเด็นปัญหาสำคัญที่น่าจะต้องขบคิดกันต่อไปคือ ในขณะที่เรามีความมั่นใจในความเป็นประชาธิปไตยของโครงสร้างการเมืองว่าถ้าหากเกิดมีขึ้นจริงแล้ว จะสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสังคมและของประชาชนได้จะเป็นเช่นนั้นจริงหรือไม่ คือคำถามที่ข้อเขียนนี้ต้องการตั้งขึ้น จริงอยู่เราอาจเห็นความล่มสลายของสังคมนิยมในที่ต่าง ๆ ของโลก **แต่การล่มสลายของสังคมนิยมไม่ได้หมายความว่า “ทุนนิยม” นั้นไม่มีปัญหา** ตรงกันข้ามทุนนิยมสร้างปัญหาใหญ่ ๆ ที่ยังแก้ไม่ได้ให้กับโลกและสังคมไทยเช่น ปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย มนุษย์ถูกขูดรีด (เช่นคนจน สตรีและเด็ก) หรือถูกใช้ราวกับเครื่องจักร เครื่องยนต์) ชุมชนซึ่งเป็นฐานของชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรมของมนุษยชาติ ถูกทำลาย เป็นต้น หรือจะพูดอีกอย่างหนึ่งว่า เศรษฐกิจไม่มีเสถียรภาพ ไม่มีความเป็นธรรม และไม่มีความยั่งยืน

ด้วยเหตุนี้ สิ่งที่จะต้องช่วยกันคิดกันต่อไปคือ การปฏิรูปการเมืองคงไม่ใช่เพื่อให้เกิดโครงสร้างการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยเท่านั้น หากแต่โครงสร้างการเมืองที่ได้รับการปฏิรูปแล้ว จะนำไปสู่การปฏิรูปเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นธรรมและยั่งยืนได้อย่างไร
